

B 327/kultur**Behandlas i** Utskottet för kunskap och kultur i Norden

Utskottet för kunskap och kultur i Nordens betänkande över

**Ministerrådsförslag
om samarbetsorganernes nordiske finansiering****Förslag**

Utskottet för kunskap och kultur i Norden föreslår att

Nordiska rådet rekommenderar Nordiska ministerrådet

att genomföra ministerrådsförslag om samarbetsorganernes nordiske finansiering med hänsyn tagna till de kommentarer utskottet framför under utskottets synpunkter

Bakgrund

Nordiska ministerrådet för utbildning och forskning (MR-U) har beslutat lägga fram ett ministerrådsförslag om *samarbetsorganernes nordiske finansiering*. Av förslaget framgår:

- att de nordiska budgetmedlen för de fyra samarbetsorganen på utbildningsområdet, Nordiskt Institut för Teoretisk Fysik (NORDITA), Nordisk institutt for sjørett (NIFS), Nordisk Institut for Asienstudier (NIAS) och Nordisk Vulkanologisk Institut (NORDVULK förs över till NordForsk under en övergångsperiod 2021-2023
- att NordForsk får i uppdrag att utarbeta ramavtal med samarbetsorganens världuniversitet, Stockholms universitet, Oslo universitet, Köpenhamns universitet och Islands universitet, under övergångsperioden,
- att finansieringen av samarbetsavtalen kan uppgå till nuvarande nivå under förutsättning att världuniversiteten full ut bär sitt primära ansvar och att nordisk nytta som motsvarar behoven under denna period kan uppnås,
- att världuniversitetens primära ansvar för samarbetsorganens verksamhet, administration och ekonomi förtydligas,
- att de nordiska budgetmedlen inte kan användas till basfinansiering och inte ska överstiga en tredjedel av samarbetsorganens nationella finansiering,
- att NordForsk får i uppdrag att etablera ett finansieringsinstrument från och med budgetåret 2024 som ska användas för att stödja samnordiska institut och andra mer långsiktiga samarbetsnätverk. NordForsk ska använda sig av konkurrensbaserad utlysning,

Skälen som anförs till förändringen av samarbetsorganens finansiering är i sammanfattning:

- Även på nordisk nivå krävs att forskningsorganisering, finansieringsstrukturer- och mekanismer får en ökad flexibilitet för att möta samhällliga och vetenskapliga utmaningar och krav, liksom har skett på europeisk och internationell nivå.
- Det nordiska forskningsarbetet bör huvudsakligen utformas utifrån forskningsrådets aktuella prioriteringar. Av den anledningen flyttas ansvaret för finansieringen till NordForsk vars styrelse består av ledamöter från de nationella forskningsråden.
- Det är de nationella forskningsråden och motsvarande som har kompetensen att prioritera, bedöma, finansiera och utvärdera forskning. Denna kompetens har varken MR-U/ÅK-U eller Nordiska ministerrådets sekretariat.
- Nordiska resurser bör inte användas till basfinansiering av forskningsverksamhet. Basfinansiering av vissa utpekade mottagare av medel motverkar den eftersträlvade flexibiliteten. Den föreslagna modellen möjliggör ändå för samarbetsorganen att tilldelas medel i en konkurrensbaserad utlysning.

Utskottet har på januarimötet 2018 behandlat ett liknande förslag, *ministerrådsförslag om gradvis utfasing av den direkta finansieringen av de nordiske samarbetsorganene*. Skillnaden jämfört med det nya förslaget är att man då föreslog att finansieringen av samarbetsorganen gradvis skulle dras ned med 25 procent vart år under fyra år. Utskottet ställde sig bakom ministerrådsförslaget med den kommentaren att det var viktigt att hänsyn togs till de anställda och till de berörda forskningsmiljöerna. Det ursprungliga förslaget lades aldrig fram för Nordiska rådet på grund av oenighet i ministerrådet för utbildning och forskning om förslaget. I stället tillsattes en förhandlingsperson, förre ambassadören Peter Stenlund, som fick i uppdrag att ta fram ett beslutsunderlag som skulle bidra till politisk konsensus. Det nya ministerrådsförslaget, som är godkänt av samtliga länder i MR-U, bygger på den rapport, *Beslutsunderlag om samarbetsorganens nordiska finansiering*, som Peter Stenlund tog fram.

Utskottets synpunkter

Inledningsvis vill utskottet gärna tacka för den dialog som har varit både på ämbetsmanna- och ministernivå omkring denna sak.

Utskottet för kunskap och kultur har inhämtat synpunkter från samtliga samarbetsorgan och värduiversitet på Peter Stenlunds rapport. Av synpunkterna framgår att:

- NORDVULK och Islands universitet sätter frågetecken för principen bakom förslaget men ser det som en acceptabel kompromiss.
- NIAS och Köpenhamns universitet menar att förslagen presenterar välkomna lösningar på nuvarande utmaningar.
- NORDITA och Stockholms universitet menar att förslagen i rapporten ger en bra grund för att säkra att samarbetsorganen kan planera långsiktigt.

- NIFS och Universitetet i Oslo menar att förslagen skapar förutsebarhet under de kommande åren men att en fortsatt direkt finansiering hade varit att föredra.

Samarbetsorganen framförde även ett antal viktiga kommentarer som utskottet ställer sig bakom och som utskottet uppmanar Nordiska ministerrådet att beakta:

- Det framtida finansieringsinstrument som NordForsk får i uppdrag att etablera måste utformas i samarbete med samarbetsorganen för att säkra att det är anpassat till samarbetsorganen.
- Det föreslagna finansieringsinstrumentet måste utvärderas efter en viss tid.
- Det bör klargöras vad som gäller med förslaget om att de nordiska medlen inte kan användas till basfinansiering. Om detta också inkluderar arvodering av gästforskare och post docs är det problematiskt.
- Specifikt för NIAS gäller att Nordiska ministerrådet idag står för ca 80 procent av finansieringen. Köpenhamns universitet skriver själva att de har planer om att koppla NIAS och universitetet tättare samman men att sådana processer tar tid. Detta faktum måste det tas hänsyn till i utformningen av ramavtal och finansieringsinstrument.
- Ett tydliggörande vad gäller hur man säkrar finansiering och underhåll av den forskningsinfrastruktur som samarbetsorganen tillhandahåller, i form av databaser, bibliotek, arkiv mm.

Utskottet ställer sig även frågande till den skrivning i förslaget, under rubriken Konsekvensanalyser, om att utebliven eller minskad finansiering av instituten medför nätverksförluster snarare än brist på kompetensförsörjning. Utvärderingar har visat samtliga institut bidrar till nordisk nytta. Minskad eller utebliven nordisk finansiering riskerar att det nordiska fokuset på forskningen försvinner och att nordisk nytta uteblir.

Avslutningsvis rekommenderar Peter Stenlund i sin rapport att Nordiska ministerrådet överväger hur en dialog med Nordiska rådet kring det forskningspolitiska samarbetet kan utvecklas. Detta framhålls även i Nordiska ministerrådets egen forskningspolitiska redogörelse som man presenterade på Nordiska rådets session 2017. Utskottet för kunskap och kultur ser fram emot detta.

Helsingfors, den 3 september 2019

Anna Kolbrún Árnasdóttir (Mifl)

Aron Emilsson (SD)

Daniel Riazat (V)

Edmund Joensen (sb)

Erlend Wiborg (FrP)

Heidi Viljanen (sd)

Henrik Møller (S)

Jorodd Asphjell (A)

Jouni Ovaska (cent)

Lars Mejern Larsson (S)

Magnus Jacobsson (KD)

Marianne Synnes (H)

Mikko Kinnunen (cent)

Norunn Tveiten Benestad (H)

Riikka Purra (saf)

Veronika Honkasalo (vänst)

Nytt yrkande

Nordisk ministerråd må fortsatt opprettholde støtte til de nordiske institutter som synliggjør Nordisk samarbeid og nytte. Det er viktig med politisk styring og vi må prioritere ett institutt i hvert land. I dag har Finland ingen. Man bør ta en gjennomgang av de som i dag får støtte og se om det er rette institusjoner og harmonisere beløpet, evt med unntak for Island på grunn av størrelse.

Den sosialdemokratiske gruppe foreslår at,

Nordisk råd rekommanderer Nordisk ministerråd

å ta en gjennomgang av de nordiske institutter som i dag får støtte og se om det er rette institusjoner og harmonisere beløpet.

Stockholm, den 29. oktober 2019

Anders Kronborg (S)

Anna Vikström (S)

Erkki Tuomioja (sd)

Eveliina Heinäluoma (sd)

Gunilla Carlsson (S)

Heidi Viljanen (sd)

Henrik Møller (S)

Ilmari Nurminen (sd)

Johan Andersson (S)

Jorodd Asphjell (A)

Kasper Roug (S)

Lars Mejern Larsson (S)

Martin Kolberg (A)

Nina Sandberg (A)

Oddný G. Harðardóttir (Sf)

Pyry Niemi (S)

Ruth Grung (A)

Stein Erik Lauvås (A)

Thomas Jensen (S)

Tony Wikström (ÅSD)

Åsa Karlsson (A)